

לפטש את הגבולות

לחברים ברמת הכובש היה חזון - להפוך את השכונה החדשה בקיבוץ לחלק בלתי נפרד מהיישוב הוותיק • כדי לייצר את ההרמוניה הזאת בשטח, נערכה תחרות בין משרדי אדריכלים, והזוכה יצא לדרך כדי להגשים את המשימה - לאחד בין ישן לחדש • "כשלא סוגרים את הבתים בתוך גדרות, נמחקת הפרדה בין הפרטי לציבורי, כפי שצריך להתקיים בקיבוץ אמיתי", מסביר האדריכל אבי שטרנפלד

תקציב בנייה אחיד

בכל הנוגע לחיצוניות הבתים, הוחלט לשמור על מראה צנוע שיהלום את שאר הבתים בקיבוץ. שטרנפלד ועמיתיו גיבשו סט חוקים קשוחים עבור הדיירים, החדשים: גוויי הטיח בבתים יהיו קבועים, העיצוב החיצוני לא יהיה נתון לשינויים, ותקציב הבנייה הוא אחיד ומהודק. מי שידר משגת ורצה להוסיף את הטאץ' האישי שלו, הורשה להשקיע כאוות נפשו בעיי צוב החלל הפנימי. החלטה זו נועדה לתת מענה לאחת הרעות החולות של הקיבוצים המודרניים, הקשורה לפערים הכלכליים והחברתיים בין התושבים הצעירים לוותיקים, ובין הקיבוץ החדש לישן.

בקיבוץ אורגנה מנהלת שהורכבה מהדיירים המיועדים עם נציגים ממזכירות הקיבוץ ומנהל הדיירים. למנהלת הוצגו אופציות שונות למבנה הבתים. לאחר שהתברר שישנו רוב מובהק לבתים דו-קומתיים, התקבלה גם ההחלטה לוותר כליל על גגות רעפים. בית דו-קומתי שלו גג רעפים גבוה במידה ניכרת, יוצר רושם של וילה וסותר את הקו הסגנוני של הקיבוץ. כמו כן, בתים דו-קומתיים שלהם גגות רעפים, לצד בתים דו-קומתיים ללא רעפים, מייצרים דיספרמוניה סגנונית. נוסף על כך, תחזוקת גג שטוח קלה מתחזקת גג רעפים.

אחרי כל ההכנות החלו העבודות. ביימים אלו מסתיימת בנייתו של שלב א' בפרויקט (36 בתים) ומתחילה בנייתו של שלב ב'. התוצאה התקבלה בהתלהבות מצד הדיירים החדשים והישנים כאחד, ועל כן לא נדרשו שינויים רבים עבור שלב ב', מלבד מספר התאמות וחידודים טכניים. "החברה" מבוססים פה. יצאה שכונה יפה, ואנחנו מרוצים מהתוצאה ומהשירות", מספר אורי בן-פורת, מנהל התכנון והדירור מטעם הקיבוץ.

"עוד בחינוך האדריכלי שקיבלתי בבצלאל למדתי שתכנון אדריכלי אינו עוסק רק בקירות יפים, אלא בהשפעה על תחושות של אנשים ועל האופן שבו הם חיים", מסכם שטרנפלד. "פרויקט הרחבת קיבוץ רמת הכובש ממחיש את ההשפעה הישירה והממשית של התכנון האדריכלי על אורחות החיים ועל תפיסות העולם בתוך הקהילה הקיבוצית. כשמסתכלים על התוצאה הסופית, ניתן להבחין בטשטוש המוחלט שיצר הפרויקט בין השטחים הפרטיים לציבוריים. למעשה כמעט ולא ברור היכן מסתיים הרשא של הבית ומתחיל הרשא של הקיבוץ. כשלא סוגרים את הבתים בתוך גדרות, נמחק הגבול בין הפרטי לציבורי, כפי שצריך להתקיים בקיבוץ אמיתי. כי אחרי הכול, האנשים שהחליטו לגור כאן לא סתם בחרו קיבוץ". "אבי שטרנפלד אדריכלים" מתמחה בתכנון בתים צמודי קרקע ובהרחבות בקיבוצים (כמו העוגן, רבדים ודביר) וביישובים כפריים וקהילתיים, ומאחוריו כבר תכנון וביצוע של כאלף בתים פרטיים.

ההרחבה ברמת הכובש. כמעט ולא ברור היכן מסתיים הרשא של הבית ומתחיל הרשא של הקיבוץ | צילומים: עוזי פורת

בלבר. מערך השבילים החדש התאחד בקלות עם השבילים הקיימים בשטחי הקיבוץ הישנים, וכך טושטשו הגבולות עם הקיבוץ הישן.

לא זו בלבד שנוצרה כך אחדות סגנונית, אלא שלא פחות חשוב - נמנעה הפרדה חברתית. בקיבוצים רבים נבנות שכונות בעלות אופי פרברי מופרד המגביל מאוד את האינטראקציה בין חברי הקיבוצים הישנים לחברים החדשים. התושבים החדשים התרגלו לחזור בערב מהעבודה, להחנות את האוטו ליד הבית ולהסתגר בין ארבעה קירות. כאן למעשה הסתיים החיכוך שלהם לכאורה עם סביבתם. במתחם החדש ברמת הכובש רצו לייצר את המפגש הזה בין האנשים בקיבוץ בעזרת התכנון האדריכלי החדש. המטרה הייתה לא רק לאפשר למי שמגיע לקיבוץ לעבור דרך מערכת השבילים הסמוכה לבתים של החברים האחרים, אלא גם לתת את החופש הזה לילדים לנוע בחופשיות בין הבתים. ממש כמו פעם.

חניה כפולה, רשת כבישים מסועפת ולהתחיל מחדש.

איך עושים את זה? חברי הקיבוץ החליטו לקיים תחרות ייעודית בין משרדי אדריכלים שונים, כשהמטרה היא להרים שכונה שתהיה חלק בלתי נפרד מהקיבוץ הוותיק. משרד האדריכלים של אבי שטרנפלד (שהוא ועמיתיו מתמחים בתכנון קהילתי כפרי וקייבוצי כבר שני עשורים) זכה בתחרות. לאחר שבחנו את התוכנית המקורית, החליטו להתחיל מאפס והכינו תוכנית בינוי חדשה לקיבוץ המתרחב.

כדי להיענות לאתגר של החברים הבין שטרנפלד שצריך לתת להרחבה כמה שיותר מאפיינים מהקיבוץ הקיים. לסי. הרבר הראשון שהחליט לעשות הוא להחזיר כמה שיותר שטח לאנשים (ופחות למכוניות), למשל על ידי בניית חניה ריכוזית משותפת, המייתרת את מערך הכבישים בין יחידות הדירור הח' דשות. בשטחים שהתפנו תוכנון מערך שבילים שופע ירק המיועד להולכי רגל

שובל גבע

כמו בקיבוצים רבים אחרים, גם ברמת הכובש עלה הצורך להתרחב ולגדול. בקיבוץ החליטו

על בניית שכונה חדשה של 58 יחידות דיור עבור בני משפחות, רובם צעירים וצעירות בעלי משפחות. כדי להוציא את התוכנית לפועל, פונה ונחשף מתחם פרדס ישן, נבחר משרד אדריכלים ואף הוגשה תוכנית הבינוי. אבל כאן יש מפנה בעלילה.

התוצאה שהוצגה עוררה בקרב חברי הקיבוץ תחושת אי-נוחות: התוכנית יצרה מבחינתם שכונה פרברית, אוטונומית, מנותקת - יש שיאמרו אף מנוכרת לאורח החיים של רמת הכובש. בצעד אמין הם הבינו שצריך להעפף את התוכנית הזאת (בתים דו-משפחתיים,

הקיבוץ מתבט על, השכונה החדשה משמאל. רצו לייצר מפגש בין האנשים בעזרת התכנון האדריכלי

אבי שטרנפלד:
פרויקט הרחבת קיבוץ רמת הכובש ממחיש את ההשפעה הישירה והממשית של התכנון האדריכלי על אורחות החיים ועל תפיסות העולם בתוך הקהילה הקיבוצית

